

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ

Брунець Т. М.

УДК 377.36:001:895.811.161.2

Інноваційні технології навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів при вивченні мови та літератури

У роботі розглянуто питання специфіки застосування інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з мови та літератури з метою активізації пізнавальної діяльності та розвитку творчої особистості студентів. Проілюстровано різні форми та методи навчання, що сприяють розвитку соціальної та громадянської компетентності сучасної молоді.

В работе рассмотрены вопросы специфики применения интерактивных и информационно-коммуникационных технологий на уроках языка и литературы с целью активизации познавательной деятельности и развития личности студентов. Проиллюстрированы различные формы и методы обучения, способствующие развитию социальной и гражданской компетентности современной молодежи.

In this work the questions specific application of interactive and ICT at lessons of language and literature to enhance cognitive performance and development of the creative personality of students. Illustrated various methods of teaching that promote social and civic competences modern youth.

Ключові слова: *інтерактивні методи, інформаційні технології навчання, нетрадиційні типи занять, дидактичні ігри.*

Модернізація навчально-виховного процесу на сучасному етапі сприяє формуванню та розвитку творчої особистості, спроможної повноцінно реалізуватись в житті. Одним із кроків підвищення ефективності навчального заняття з мови та літератури є впровадження разом із традиційними методами навчання інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій. Освіта – найпотужніша та найпотрібніша ланка повноцінного життя людини.

Життя доводить, що в складних умовах, які постійно змінюються, найкраще орієнтується, приймає рішення, працює людина творча, гнучка, креативна, здатна до генерування й використання нового (нових ідей, задумів, нових підходів та рішень). Це людина, яка володіє певним переліком якостей, а саме: рішучістю, вмінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення, вмінням бачити за межі того, що бачать сучасники і бачили попередники.

На кожному занятті необхідно запроваджувати елементи нових педагогічних технологій, спрямованих на розвиток творчих здібностей та нахилів студентів; необхідний емоційний фон доброзичливості, взаєморозуміння, співпраці: це уважне, привітне ставлення, залучення до планування занять, створення ситуацій взаємного навчання, позитивна оцінка досягнень, діалогічне спілкування; врахування інтересів і цінностей особистості, стимулювання її ініціативи, заохочення всіх її творчих проявів.

Структуру заняття викладач має розробляти з урахуванням вимог даної технології та індивідуальних особливостей, здібностей та нахилів студентів групи. Реалізувати цю педагогічну проблему допомагають нестандартні форми заняття, які стимулюють пізнавальну, творчу активність студентів, їхнє вміння діяти в незвичних ситуаціях, використовувати власний досвід.

Нетрадиційні заняття з української мови та літератури доречно проводити у формі літературно-філософського дослідження, презентації, подорожі, конференції, усного журналу, брейн-рингу, вікторини, літературного суду, групової театралізації, літературно-живописного турніру, зустрічі, ток-шоу тощо.

Ефективним засобом розвитку творчих здібностей студентів є інтерактивні технології навчання. Створення ситуації успіху, сприятливих умов для повноцінної діяльності кожного учасника навчального процесу – основна мета, що покладена в основу інтерактивних технологій навчання. У підготовці до заняття треба продумати систему логічно вмотивованих дій, послідовний перехід від одного елемента до іншого. Важливим є те, що, застосовуючи елементи інтерактивного навчання на заняттях з української мови та літератури студенти навчаються бути демократичними, критично мислити, співпрацювати, приймати рішення, спілкуватися з іншими.

У своїй педагогічній діяльності при плануванні занять з мови та літератури доречно використовувати різні інтерактивні технології, як-от: «Мікрофон», «Мозковий штурм», робота в парах, робота в малих групах, «Навчаючи – вчусь», «Метод ПРЕС», «Займи позицію», «Незакінчене речення» тощо.

На заняттях з літератури ефективними є й такі інтерактивні вправи: «діалог», «синтез думок», «кола Вена», «спільний проект» (із застосуванням комп'ютерних технологій), «коло ідей», «дебати», «асоціативний куш», «сенкан», «кубування», «метод шести капелюхів Едварда де Боно». Упровадження таких вправ дає мені змогу розв'язувати ряд завдань: розвивати критичне мислення студентів;

уміти аргументувати власні думки, змінювати їх; розвивати аналітичне мислення; формувати навички самооцінки, самоконтролю навчальної діяльності; створювати успішну адаптацію студентів до сучасних соціально-економічних умов життя.

Спілкуючись на навчальному занятті, педагог має обирати такі методи й прийоми, які б найкраще сприяли розвиткові та формуванню комунікативної компетенції студентів, без якої у майбутньому неможлива повноцінна діяльність особистості. Таким чином, мовна компетенція передбачає вдосконалювати мовленнєві уміння студентів, тобто уміння слухати, читати і писати.

Суттю комунікативної спрямованості навчання української мови є формування в студентів умінь розв'язувати комунікативні завдання з метою оволодіння спілкуванням, що сприяє формуванню мовної особистості. Для досягнення цієї мети на заняттях з української мови необхідно використовувати активні методи навчання: самостійну роботу, проблемні і творчі завдання, дослідницькі та пошукові справи, ігрові справи, гранування, діалог, дискусію, метод проєктів, самостійне спостереження.

Самостійно відкриваючи для себе певні мовні та літературні явища, студент дістає задоволення, впевненість у своїх здібностях, що зумовлює самореалізацію особистості. Саме у грі слід шукати приховані можливості для успішного засвоєння учнями навчального матеріалу. У дидактичних іграх студенти спостерігають, порівнюють, класифікують предмети за певними ознаками, здійснюють аналіз і синтез, абстрагуються від несуттєвих ознак, роблять узагальнення. На практиці в системі активного навчання доречно використовувати такі моделі пізнавальних (дидактичних) ігор: імітаційні, операційні, рольові, сюжетні, ігри-змагання, лінгвістичні. В імітаційних іграх під час заняття імітується діяльність конкретної роботи людей («Я – викладач», літературознавці, історики, політики, прокурор, адвокат, психолог та інші), обстановка, умови, в яких відбувається подія.

Проводячи заняття-інсценізацію, заняття-суд, заняття-конкурс, заняття-дослідження, викладач-філолог має надавати значної уваги вивченню реальної обстановки, можливості імітації її. У рольових іграх відпрацьовується тактика поведінки, дій, виконання функцій. Між учасниками розподіляються ролі з обов'язковим змістом відповідно до проблемної ситуації, винесеної на обговорення. При вивченні літератури ефективною формою, що розвиває творчі здібності, є інсценізація.

Одним із кроків підвищення ефективності навчального заняття є впровадження технології інтегрованого навчання. Інтегроване навчання закладає нові умови діяльності учасників навчально-виховного процесу, є діючою моделлю активізації інтелектуальної діяльності та розвиваючих прийомів навчання. Наприклад, упровадження інтеграції у вивчення світової літератури та іноземної мови актуальне, тому що дає змогу: "спресувати" споріднений матеріал цих навчальних дисциплін навколо однієї теми, усунути дублювання у вивченні ряду питань; опанувати значний за обсягом навчальний матеріал, досягти цілісності знань; залучати студентів до процесу здобуття знань; формувати творчу особистість.

Для викладача-словесника неабияку роль відіграє позааудиторна робота. Крім уже традиційних для кожного навчального закладу предметних та методичних тижнів (декад), конкурсів, вікторин та випуску літературної стін-нівки, необхідно проводити консультації, індивідуальні заняття зі студентами.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з української мови та літератури – також дієвий та ефективний засіб активізації пізнавальної діяльності та розвитку творчої особистості студентів.

У групах, де використовуються мультимедійні технології, навчально-виховний процес відзначається такими перевагами: краще сприймається матеріал студентами, зростає їх зацікавленість; відбувається індивідуалізація навчання, розвиток творчих здібностей (залучення студентів до створення занять, проєктів, презентацій); забезпечуються умови для формування самооцінки студента та виконання самостійної роботи.

Студент – співтворець заняття. Адже використання презентацій передбачає активну взаємодію викладача та студента. Вони залучаються до навчального процесу як активні учасники. Саме для цієї роботи використовується програма Power Point, за допомогою якої студенти створюють презентації за результатами своєї дослідницької діяльності за змістом літературного твору, під час опрацювання характеристики героя, біографії письменника, літературознавчих доль тощо.

Досвід створення та використання презентацій у процесі вивчення української мови та літератури дозволяє не лише навчити студентів опрацьовувати матеріали, а й уміти їх представляти, бо сьогодення вимагає від сучасної молоді не простого оволодіння комп'ютерною технікою, а й вміння нестандартно, творчо показати

свою роботу, відстоювати власну думку та аргументувати свої дії. Процес навчання стає процесом дослідження.

Сучасна студентська молодь є активним користувачем Internet-ресурсів, тому підвищенню ефективності та мобільності навчання, поліпшенню діалогу «студент-викладач» сприяє й використання персонального сайту викладача, де студенти можуть ознайомитися з науково-теоретичною інформацією, конспектами лекцій, електронними підручниками, отримати рекомендації для контрольних занять, ДПА та іспиту, пройти тестування з навчальних тем тощо.

Отже, методи і прийоми інтерактивних та інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з української мови та літератури, безперечно, мають великий потенціал, реалізацію яких можна безпосередньо пов'язати з формуванням основних життєвих компетентностей студентів.

Література

1. Аналіз уроку: планування, методика, технологія проведення, аналіз. – Х.: Основа, 2006. – 144 с.
2. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. – К., 2003.
3. Пилипенко В., Коваленко О. Особистісно орієнтовані технології у школі. – Харків, Основа, 2007.
4. Токмань Г. Методи викладання літератури в їхній особистісній спрямованості на учня // Дивослово. – 2004 – №2.
5. Фасоля А. Особистісно-зорієнтоване навчання: шлях становлення // Українська мова і література в школі. – 2006 – №5.
6. Ярошенко О. Г. Групова навчальна діяльність школярів: теорія і методика. – К.: Партнер, 1997. – 193 с.

Зуб Н. М., Коршунова І. М.

УДК 378.147:811.111

Актуальні проблеми методики викладання англійської мови (за професійним спрямуванням) у немовному ВНЗ

Стаття присвячена аналізу певних тенденцій сучасної методики, таких як: 1) впровадження міжкультурного підходу та вивчення англійської мови в їх сполучанні комунікативним підходом, 2) найновіші модифікації комунікативного підходу, 3) навчання мови через зміст спеціальності та 4) змішане навчання мови з опорою на Інтернет. Обговорюється вплив цих тенденцій на викладання англійської мови у немовному ВНЗ.

Ключові слова: конструктивістський підхід, експерієнціальне навчання, міжкультурний підхід.